

Kvaliteta službi i ustanova ranog odgoja i obrazovanja: iskustvo iz San Miniatoa

Aldo Fortunati

Mali talijanski gradić San Miniato ima visoko kvalitetan, javno financiran predškolski odgoj u kojem je zastupljenost djece do 3. godine života viša od 45%. U ovim ustanovama djeca su prepoznata kao nositelji prava i kompetentni sudionici vlastitog učenja. Aldo Fortunati, koji razvoj ovih ustanova prati više od tri desetljeća, tumači zašto je ovakav pristup nedjeljivi dio kvalitete službi i ustanova namijenjenih maloj djeci.

Počinjemo sa slikom o djeci

Način na koji društvo promatra dijete ključno je pitanje u svakoj raspravi o kvaliteti ustanova i službi ranog odgoja i obrazovanja.

U toskanskom gradiću San Miniato u Italiji na dijete se gleda kao na stanovnika koji je od samog početka kompetentna osoba i nositelj svojih prava. U ovom kontekstu, djeca su nositelji vlastitih iskustava. Oni tragaju za njima, konstruiraju vlastita znanja, što utječe i na način na koji odgajatelji s njima stupaju u interakcije.

U San Miniatu se od odgajateljica ne očekuje da djetetu pomažu ostvariti neke unaprijed određene ishode jer nije moguće unaprijed znati kakvi će oni biti. Ukoliko su djeca nositelji vlastitog iskustva, ona nisu predvidljiva. Djeca su bogata, snažna i puna potencijala, slobodna od unaprijed definiranih očekivanja odrasle osobe, uvijek spremna iznenaditi i izazvati čuđenje. Takva slika o djetetu daleko je od one prema kojoj je dijete slabo, pasivno, i ovisno o skrbi i zaštiti. U San Miniatu vjerujemo da svaki aspekt službi i ustanova ranog odgoja, obrazovanja i skrbi, kao i oni elementi koji definiraju

njihovu kvalitetu, moraju polaziti od tog stava.

Uzeti u obzir potencijal svakog djeteta ne znači da odgajatelji/ce moraju potpuno odstupiti. Oni vjeruju da će djeca rukovoditi vlastitim učenjem i spremni su suočiti se s nepredvidivim, ali i imaju odgovornost stvoriti prilike u kojima će se poticati smisleno učenje djece. Važno je da te prilike za djecu ne znače prolazak kroz unaprijed predviđen slijed radnji. Umjesto toga, odgajateljice tijekom aktivnosti razvijaju 'strategiju'. Koriste ono što znaju o svakom pojedinom djetetu kako bi 'na licu mjesta' donijele odluku. Odgajateljice sudjeluju, pridonose

i utječu, ali je temeljno pravilo: što je manje moguće asertivno intervenirati. Ovaj pristup organizaciji i planiranju odgoja i obrazovanja djece usmjeren je na sljedeće:

U San Miniatu, jaslice/nia, tradicionalni oblik ustanova za djecu od 3 do 36 mjeseci, postigle su 33%-tnu pokrivenost populacije prema Cijevima iz Barcelone za 2010. Zajedno s integrativnim službama (centri za djecu i roditelje) i vrtićima (za djecu od 3 do 6 godina), pružile su institucionalnu službu za više od 45% djece mlađe od tri godine. Većina troškova upravljanja pokriva se iz javnog financiranja, kojemu službe i ustanove imaju pravedan i ravnopravan pristup.

« Vania, 21 mjesec stara djevojčica, stoji na kuhinjskom putu suradujući s Majom (32 mjeseca) i Evom (30 mjeseci) u postavljanju stola u dramsko-obiteljskom centru. Nekima će ova scena izgledati opasno: malo djetete se penje na nešto visoko kako bi nešto dohvatilo. Ali, prostor je djeci važna referenca, nudi odgovornost na koju djeca često na kreativan način odgovaraju. Odgajateljica koja je u blizini i na oprezu (na slici se ne vidi) može dopustiti i potaknuti igru u takvim okolnostima. Mala djeca su vode u ovoj aktivnosti ».

Aldo Fortunati

Organizacija:

- stabilnost fizičkog okruženja i socijalnih odnosa koji se u njemu razvijaju;
- osiguranje dosljednosti u dječjim iskustvima tijekom dužeg vremenskog razdoblja;
- razvijanje značajnih i sadržajnih odnosa s obiteljima.

Planiranje:

- kontinuirano ponovno vrednovanje fizičkog okruženja i dinamike unutar grupe;
- kontinuirana procjena i neprekidno promišljanje o ulozi odgajatelja;
- kontinuirani profesionalni razvoj i procjena kvalitete načina dokumentiranja djetetovih iskustava.

Proces dokumentiranja zauzima središnje mjesto u radu službi i ustanova ranog odgoja, obrazovanja i skrbi u San Miniato. Odgajateljice bilježe, obično pismenim putem, svoja zapažanja o djetetu, s posebnim naglaskom na način dječjeg sudjelovanja u aktivnostima i odnose koji se u grupi razvijaju. Kroz zajedničku evaluaciju odgajateljice produbljuju svoje razumijevanje djeteta, što im zatim služi kao polazište razgovora s roditeljima.

Visoko je vrednovana uključenost obitelji. To se ne odnosi samo na sudjelovanje u upravljačkom tijelu službe/ustanove – roditeljsko vijeće je vrlo cijenjeno i često vrlo utjecajno – već i tu možemo govoriti o odgajateljskom pogledu na roditelje. Ustanove ranog odgoja i obrazovanja u San Miniato promatrane su kao mjesta koja dopunjuju djetetovo kućno okruženje. Tako uloga odgajateljica nije skinuti odgovornost s roditelja, već ih ojačati u njihovoj ulozi i produbiti njihovo poimanje vlastitog i djetetovog identiteta i njegovog razvojnog i obrazovnog potencijala. Odgajateljice rade zajedno s roditeljima, na temelju zabilješki razmjenjuju prikupljene informacije i zapažanja o razvoju djeteta. Roditelju prilika da vidi svoje dijete u nekom drugom kontekstu može značiti pomoć u jasnijem viđenju vlastitog djeteta, ali i svoje roditeljske uloge. Neformalni razgovor između odgajateljice i roditelja je svakodnevno moguć i očekivan, a roditelje se potiče na uključivanje u strukturirane sastanke i radionice. Dakle, San Miniato nije mjesto u čijim se ustanovama ranog odgoja i obrazovanja

primjenjuje jednoobrazan pristup kojim se postiže realizacija standardiziranih ishoda. To su mjesta u kojima djeca i odgajatelji/ce, svakodnevno zajedno kao protagonisti, žive razmjenjujući iskustva, izgrađujući odnose i stvarajući novo razumijevanje i na taj način zajednički izgrađuju nova znanja. Ova vrsta profesionalizma zahtijeva visoku razinu stručne osposobljenosti. Svi djelatnici ustanova odgoja i obrazovanja u San Miniato moraju imati akademsko obrazovanje. Diploma može biti iz različitih disciplina, ali svaki novi djelatnik mora proći i prijamni ispit kojeg su osmislili u Centru za istraživanje i obuku La Bottega di Geppetto. Jednom primljena odgajateljica mora proći intenzivnu praktičnu obuku u trajanju od 40 radnih sati propisanih planom obuke.

Pogled na budućnost

Kao zaključak, iskustvo iz San Miniata možemo promatrati kao vrstu 'ekološkog eksperimenta' koji nam omogućuje da doživimo i protumačimo jedan zanimljiv fenomen.

- Kratkoročno gledano, prisutnost visokokvalitetnih ustanova za rani odgoj, obrazovanje i skrb ukazuje roditeljima da prigrle odgojno-obrazovnu vrijednost koju ove ustanove istovremeno imaju i na djecu i na obitelji.
- Srednjoročno i dugoročno gledano, postoji jasna veza između kvalitetnih ustanova ranog odgoja i obrazovanja i prisutnosti žena na tržištu rada. Veza se uočava i u tendenciji ka majčinstvu i oćinstvu, podjeli odgovornosti za dijete među roditeljima, povećanoj pozornosti koja se posvećuje individualnim razlikama među djecom, interkulturalnim odnosima i prevenciji odustajanja i izostajanja iz škole.

To je razlog zbog kojeg želimo da odgovornost javnosti bude osigurati svima dostupne službe. Kroz njih bi se mogao vidjeti bogat odnos između djeteta protagonista, zajednice i javne politike.

Možda mjerenje rezultata nije toliko važno, već se treba usmjeriti na kontrolu kvalitete službi i ustanova ranog odgoja, obrazovanja i skrbi i procjenu njihove dostupnosti.

Fotografije u ovom članku dobivene su ljubaznošću Centra za istraživanje i dokumentiranje djetinjstva, La Bottega di Geppetto, San Miniato (www.bottegadigeppetto.it)

Aldo Fortunati je predsjednik Centra za istraživanje i dokumentiranje djetinjstva, La Bottega di Geppetto, San Miniato. fortunati@bottegadigeppetto.it